

Sygn. akt I PK 245/18

POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa J.M.

przeciwko J. Spółce Akcyjnej w J.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 10 października 2019 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 12 lipca 2018 r., sygn. akt IX Pa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 12 lipca 2018 r., sygn. akt IX Pa (...), oddalił apelację pozwanej J. S.A. z siedzibą w J. od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 marca 2018 r., sygn. akt IV P (...), uwzględniającego żądanie powoda J.M. zasądzenia kwoty 34.180,82 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (pkt 1) i rozstrzygającego o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła pozwana w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest: 1) art. 151 § 1 k.p. w związku z art. 128 § 1

k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p. przez ich nieprawidłową wykładnię i zastosowanie przez: a) błędne przyjęcie, że czynności wykonywane przez powoda w spornym okresie polegające na pobraniu narzędzi i sprzętu, zmianie odzieży na roboczą i odwrotnie, kąpieli, zapoznaniu się z raportem z poprzedniej zmiany, udziale w odprawie, dojściu do miejsca pracy, sporządzeniu raportu stanowią wykonywanie pracy na rzecz pozwanej, podczas gdy czynności te mają charakter czynności przygotowawczych do należytego świadczenia pracy; b) błędne przyjęcie, że realizacja czynności przygotowawczych do wykonywania pracy skutkuje pracą w godzinach nadliczbowych; c) pominięcie, że wykonywanie czynności przygotowawczych do należytego wykonania pracy stanowi realizację obowiązku dbałości o dobro zakładu pracy, świadczenia pracy w sposób sumienny i staranny.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

W ocenie pozwanej, w sprawie występują następujące zagadnienie prawne:

1) czy realizacja czynności przygotowawczych do wykonywania przez pracownika pracy może być kwalifikowana jako świadczenie pracy, co zobowiązuje pracodawcę do uwzględniania tych czynności w czasie pracy, w tym do uwzględnienia jako pracy w godzinach nadliczbowych;

2) jakie są kryteria pozwalające odróżniać i zróżnicować czynności przygotowawcze od świadczenia pracy;

3) czy dopuszczalne jest rozróżnienie pracy w ujęciu formalnym i materialnym oraz jaki charakter winna mieć praca w godzinach nadliczbowych;

4) czy dopuszczalne jest kwalifikowanie czynności przygotowawczych do wykonywania pracy jako czynności wykonywanych w ramach czasu pracy w zależności od momentu ich realizacji;

5) czy dopuszczalna jest kategoryzacja czynności przygotowawczych na dwie grupy, tj. na czynności polegające na przygotowaniu pracownika do wykonywania pracy i na czynności polegające na przygotowaniu stanowiska pracy?

Jeśli tak, to czy ma to wpływ na uwzględnienie jednych lub drugich do czynności wykonywanych w ramach czasu pracy?

Skarżąca wskazała również na rozbieżność poglądów sądów na problematykę wynagrodzenia za godziny nadliczbowe w kontekście wykonywania czynności przygotowawczych do pracy, stwierdzając, że Sąd Rejonowy w P. i Sąd Rejonowy w J. w większości spraw o wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracowników pełniących funkcję sztygarów górniczych rozstrzygają odmiennie. Sąd Rejonowy w P. powołuje się na argumentację tożsamą jak w tej sprawie, natomiast Sąd Rejonowy w J. (wyrok z 16 listopada 2017 r., sygn. akt IV P (...)), oddalając roszczenia pracowników, przyjmuje, że czas od momentu wejścia przez powoda na teren zakładu pracy do momentu zjazdu pod powierzchnię kopalni nie jest czasem pracy, a czasem przygotowania się do jej świadczenia – czasem niezbędnym do tego, by być gotowym do podjęcia pracy. Skarżąca wskazała, że podobne stanowisko zajął Sąd Rejonowy w J. w prawomocnym wyroku z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt IV P (...). Z kolei w wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 8 lutego 2018 r., sygn. akt VIII Pa (...), Sąd podzielił pogląd, że czas przekazywania dyspozycji przed rozpoczęciem pracy zmianowej lub informacji od pracowników kończących zmianę nie stanowi czasu pracy.

Powód, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżąca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniła występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz istnieniem potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Jeżeli chodzi o przesłankę przedsądu określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego), to należy podkreślić, że zagadnienie prawne powinno odnosi się do konkretnego przepisu prawa albo konkretnej regulacji prawnej, co oznacza konieczność sformułowania przez skarżącą, jakiego przepisu (zespołu przepisów lub norm prawnych) prawa materialnego lub procesowego dotyczy przedstawiane zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, LEX nr 1515455). Przekonanie Sądu Najwyższego o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżąca (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 października 2015 r., II PK 61/15, LEX nr 1968444, oraz powołane tam orzeczenia). Tym samym ograniczenie się do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zostało przedstawione bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów, na tle których wynika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2018 r., I UK 332/07, LEX nr 452451). Ponadto, zagadnienie prawne powinno zostać sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; nie można bowiem rozpatrywać kwestii prawnej oderwanej od wyjaśnionego w sprawie stanu faktycznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2010 r., II UK 56/10, LEX nr 1607502). Zagadnienie powinno dotyczyć kwestii prawnych budzących rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Ponadto, w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Skarżąca nie wykazała, że w tej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Po pierwsze, nie sprecyzowała w sposób kompleksowy przepisów prawnych, na tle których miałyby powstać zagadnienia prawne sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Pytania postawione we wniosku dotyczą, ogólnie rzecz biorąc, zagadnień rozumienia pojęcia „czasu pracy”, „pozostawania w dyspozycji pracodawcy”, oraz wykonywania pracy w kontekście pojęcia „pracy w godzinach nadliczbowych”, tymczasem skarżąca, w odniesieniu do wszystkich pytań, wskazuje na art. 128 § 1 k.p., pomijając między innymi art. 151 § 1 k.p. Niezależnie od tego, należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że czasem pracy, zgodnie z legalną definicją zawartą w art. 128 § 1 k.p., jest czas, w którym pracownik pozostaje w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy. Ustawodawca nie wiąże czasu pracy z czasem realnego, efektywnego świadczenia pracy, lecz z czasem pozostawania w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy, tak więc na czas pracy składa się nie tylko czas rzeczywistej pracy, lecz także okresy jej nieświadczenia, w których pracownik pozostawał w dyspozycji pracodawcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2019 r., I PK 89/18, LEX nr 2644562; z dnia 21 maja 2019 r., I PK 152/18, LEX nr 2665358 oraz powołane tam orzecznictwo). Również w doktrynie przyjmuje się, w kontekście analizy definicji legalnej czasu pracy z art. 128 § 1 k.p. „czas pracy biegnie od momentu, w którym pracownik rozpoczyna merytoryczne czynności niezbędne do wykonania pracy” (zob. A. Sobczyk, Komentarz do Kodeksu pracy, red. A. Sobczyk, wyd. 4, Warszawa 2018, komentarz do art. 128, pkt IV.2). Co istotne, w kontekście zagadnień sformułowanych przez skarżącą, z ustaleń stanu faktycznego, którym Sąd Najwyższy na etapie przedsądu jest związany (art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że czynności wykonywane przez powoda przed zjazdem na dół kopalni (odebranie raportów od poprzednich zmian, odprawa, sprawdzenie obecności członków załogi i przydzielenie im obowiązków), jak i po wyjeździe (sporządzenie raportu zmianowego, spisanie dniówek pracowników i zdanie raportu nadsztygarowi prowadzącemu zmianę) miały charakter czynności immamentnie związanych z wykonywaniem pracy na stanowisku sztygara

zmianowego i były objęte zakresem obowiązków pracowniczych powoda (normalne czynności pracownicze pracownika nadzoru zakładu pracy w ruchu ciągłym). Natomiast co do przebrania się i kąpieli po wyjeździe spod ziemi ustalono, że było to wymuszone dalszym świadczeniem pracy o charakterze biurowym (nie był to zabieg higieniczny wyłącznie na użytek pracownika, lecz warunek przystąpienia do dalszej pracy). To zatem ustalenia faktyczne niniejszej sprawy mają decydujące znaczenie dla przyjętej przez Sąd drugiej instancji kwalifikacji prawnej, a nie ich ocena prawna. Innymi słowy, problem nie leży w sferze prawa, ale faktów. Nie jest bowiem możliwe skonstruowanie ogólnej definicji prawnej „czynności przygotowawczych”, a jedynie można je wytyczyć *ad casum*, biorąc pod uwagę ustalenia faktyczne co do obowiązków nałożonych na pracownika. W konkluzji, pytania sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania a koncertujące się wokół kwestii kwalifikowania czasu wykonywania czynności przygotowawczych z perspektywy pojęć „czasu pracy” i „pracy w godzinach nadliczbowych”, nie występują w tej sprawie.

Odnosnie do drugiej przesłanki przedsądu wskazanej przez skarżącą - występowania w tej sprawie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, powołanie się na tę okoliczność, aby było skuteczne, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., II CSK 600/13, LEX nr 1466239). Skarżąca powinna zatem wskazać przepis (przepisy) prawa wymagające wykładni, a także wskazać poważne wątpliwości interpretacyjne wraz z podaniem doktrynalnego i orzeczniczego źródła tych wątpliwości bądź rozbieżności w orzecznictwie sądów, przy czym chodzi o rozbieżności w wykładni, a nie w stosowaniu prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., III SK 63/13, LEX nr 1455742).

Skoro, jak wskazano wyżej, problem przedstawiany przez skarżącą nie lokuje się sferze prawa, ale faktów, to nie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uwzględniając powyższe, skarżąca nie wykazała okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1, k.p.c., art. 99 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265) oraz art. 108 § 1 k.p.c. - stosowanych w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as